

Жыве Беларусь!

БЕЛАРУС

Address: P. O. Box 3225
Farmingdale, NY 11735

BIELARUS/Belarusan newspaper in Free World ISSN 1054-9455
Published by the Belarusan American Association, Inc.

№ 562 Лістапад 2009 г.
Год выдання 60

БАЗА – 60 гадоў

У нядзелю, 18 кастрычніка, у грамадзкай залі пры саборы сьв. Кірылы Тураўскага ў Брукліне адбылося святкаваньне 60-х угодкаў Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня, найбольш уплывовай і масавай арганізацыі беларусаў у ЗША. Напачатку імпрэзы адбыўся святоточны банкет зь беларускіх страваў, падрыхтаваны з удзелам сястрыцтва сабору, а менавіта спадарыняў Таццяны Красоўскай і Раісы Бабаш, а таксама сп. Валерыя Дворніка.

З хвіліны цішы – ушанаваньня памяці адыйшоўшых старшыняў БАЗА, імёны якіх прачыталі вядучыя Таццяна Кулакевіч і Мікола Цімашэнка, пачалася ўрачыстая акадэмія. Першым на ёй выступіў былы старшыня Галоўнай управы БАЗА, вэтэран беларускай грамадзкай і культурніцкай дзейнасьці ў Амэрыцы сп. Антон Шукелойць. Ён адзначыў вялізную ролю, якую адыграла і працягвае адыграваць Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне ў грамадзкім жыцьці беларусаў у Амэрыцы. Сп. Шукелойць падзякаваў за давер, які быў аказаны яму цягам 32 гадоў ягонага старшынства ў Галоўнай управе БАЗА, адзначыў, што за ягоным старшынствам быў у арганізацыі спакой і супрацоўніцтва. Прамоўца ўзгадаў добрым словам прадстаўнікоў слаўнай сям’і Луцкевічаў у Амэрыцы Яніну Кахановіч (пляменьніцу братаў Івана і Антона Луцкевічаў), яе дачку Юлю Андрусышыну і ўнукаў Данчыка і Юрчыка, якія спрычыніліся да працы БАЗА. Данчык карэктаваў усе лісты па-ангельску, што выходзілі з Галоўнай управы. Юрчык дапамагаў, калі супраць беларускай грамады была арганізаваная кампанія цькаваньня, асабліва, калі Лофтус распаўсюджаў свае ілжывыя опусы. Затым сп. Шукелойць сказаў: “Хачу асобна ўспомніць сп. Барыса Данілюка, які хоць фармальна і ня быў сябрам БАЗА, але сваёй ахвярнай дзейнасьцю прыцягнуў новую хвалю беларускай эміграцыі да беларускай справы, дапамог шмат каму з тут прысутных маладых сяброў БАЗА.” Сп. Шукелойць узгадаў таксама рэпрэзэнтацыю беларусаў у Злучаных Штатах, прызнаньне беларускай нацыянальнасьці падчас перапісаў у Злучаных Штатах, і шмат іншага.

Спн. Валянціна Якімовіч прачытала верш Натальі Арсеньневай “Малітва да Жыровіцкай Божай Маці”, прысьвечаны сп. Антону Шукелойцю.

Сп. Антон Шукелойць слухае Таццяну Матафонаву.

Затым з прывітаньнем выступіў старшыня Нью-Ёрскага аддзелу БАЗА Віталь Зайка, сказаўшы, што юбілей БАЗА – важная дата ня толькі для беларусаў Амэрыкі, але і для беларусаў на Бацькаўшчыне і ў кожным іншым краі, бо сьведчыць пра кансалідацыю і пацьвярджае яе магчымасьць. Прамоўца адзначыў: “Як і кожная актыўная справа, дзейнасьць Нью-Ёрскага аддзелу БАЗА не заўсёды ідзе гладка і без канфліктаў, але мы імкнемся пераадоляваць гэтыя перашкоды, памятаючы, што толькі еднасьць і кансалідацыя зрабляць нас мацнейшымі”.

Наступным прамоўцам быў старшыня Згуртаваньня Беларускай Моладзі ў Амэрыцы Мікола Цімашэнка. Ён адзначыў важнасьць працы нашых папярэднікаў у Злучаных Штатах і падкрэсьліў вырашальную ролю, якую мае праца з моладзьдзю для будучыні арганізацыі. За некалькі год існаваньня адноўленай маладзёвай арганізацыі пры БАЗА да яе далучыліся значныя сілы моладзі, ідзе праца, каб зацікавіць яе, адукаваць у розных пытаньнях беларускай справы, зрабіць актыўнымі ўдзельнікамі грамадзкага жыцьця беларусаў Амэрыкі.

З прывітаньнем выступіў таксама кіраўнік гуртка БАЗА ў Канэктыкуце Зьміцер Бубен. Ён распавёў пра дзейнасьць гуртка, а таксама падзяліўся сваімі развагамі пра беларускасьць і праблемы самаідэнтыфікацыі, зь якімі сутыкаюцца беларусы. Сп. Бубен, які зьяўляецца чэмпі-

ёнам сьвету па роварным спорце сярод прафэсіяналаў, распавёў пра выпадак, калі для ўрачыстасьці ўручэньня мэдалёў даў арганізатарам спаборніцтваў белчырвона-белы сыяг, які прывёз зь Беларусі.

Сп. Вячка Станкевіч, старшыня Галоўнай управы БАЗА, у сваім слове падзяліўся развагамі і спадзяваньнямі, звязанымі з будучыняй, з тым, якім-бы ён хацеў бачыць святкаваньне 70-х угодкаў БАЗА. “Уявецце сабе год 2019 – у Беларусі лідэр ужо ня носіць прозьвішча Лукашэнка. Шырыцца нацыянальнае адраджэньне, працуюць самастойны парламент, незалежныя суды, паважаюцца правы чалавека, разьвіваецца прадпрымальніцтва, надаецца больш увагі беларускай дыяспары, улічваюцца патрэбы новай эміграцыі, зьніклі “чорныя сьпісы” як у самой Беларусі, так і ў адносінах да Беларусі. Адпаведна зьмяніліся адносіны да нашай арганізацыі... Вось так бачу нашае 70-годзьдзе”.

Затым выступілі нью-ёрскія таленты – маці і малыя дзеці зь сем’яў Рыжых, Падлескіх, Еўсьцігнеевых – і выканалі беларускія народныя сьпевы.

З прывітаньнем ад Украінскага Кангрэсовага Камітэту Амэрыкі выступіла спн. Іванка Заяць. Яна адзначыла роднасьць лёсаў нашых народаў і падабенства ў разьвіцьці іміграцыйных арганізацыяў у Амэрыцы, пажадала плёну ў грамадзкай працы і ўзмацненьня супрацоўніцтва паміж украінцамі і беларусамі ў ЗША.

З рэфэратам, прысьвечаным 60-м угодкам БАЗА, выступіў др. Янка Запруднік, былы рэдактар газэты “Беларус”, гісторык і культурніцкі дзеяч. Ён падкрэсьліў важнасьць адзначэньня юбілеяў, спыніўся на гісторыі стварэньня БАЗА, паўстаньні яго структураў, разьвіцьці і пашырэньні дзейнасьці. Ён у прыватнасьці сказаў: “Перадумовы арганізацыйнай дзейнасьці ў пакаленьні, якое прайшло праз Ды-Пі-лягеры, калі на чужыне старэйшыя нагадвалі малодшым: “Ведаючы, куды ісьці, не забывайцеся, адкуль вы прыйшлі”. Важным быў унёсак газэты “Бацькаўшчына”, стварэньне сваёй газэты “Беларус”, правядзеньне культурніцкай і выдавецкай дзейнасьці. Былі высланыя тысячы лістоў і мэмарандумаў пра становішча ў паняволенай Беларусі, іх атрымлівалі рэдакцыі амэрыканскіх газэтаў, сэнатары і кангрэсмэны. Арганізаваліся сустрэчы з афіцыйнымі асобамі і палітыкамі. Актыўны ўдзел у культурных імпрэзах, рэпрэзэнтацыя беларусаў як нацыянальнай групы ў ЗША. Больш як 55 год адбываюцца Сустрэчы Беларусаў Паўночнай Амэрыкі, форуму шырайшай беларускай грамады. “БАЗА – гэта школа, унівэрсытэт беларушчыны, з якога выйшла ўжо не адно пакаленьне. Больш за мільён амэрыканцаў звязаныя крэўна больш як з 25% жыхароў Беларусі. БАЗА стала базай для новага пакаленьня, дык памятайма і ўлічвайма, што ЗША – прыхільнік беларусаў і вольнай і незалежнай Беларусі. Жыве Беларусь! God bless America!”. Др. Запруднік адзначыў, што

Заканчэньне на бачыне 2

Дзяды ў Празе і Швэцыі

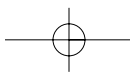
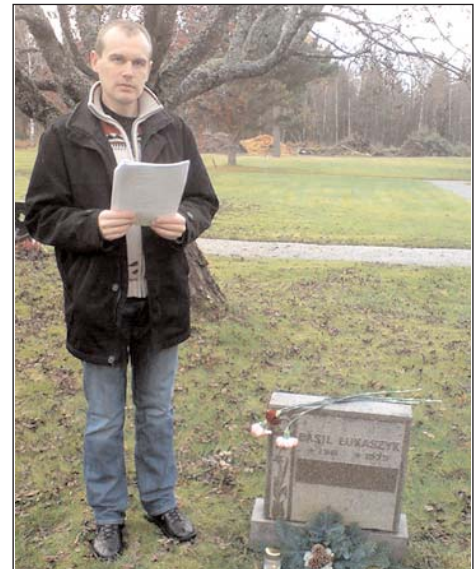
Праскія беларусы традыцыйна адзначылі Дзяды на Олшанскіх могілках, дзе пахаваныя прэзыдэнты БНР П. Крачэўскі і В. Захарка, а таксама сьпявак М. Забэйда-Суміцкі. **Здымак зьлева.**

Сябры суполкі “Беларусы Швэцыі” з нагоды Дзядоў ушанавалі памяць Базыля Лукашыка (1905 – 1975), былога дзеяча Беларускай сялянска-рабятніцкай грамады і арганізатара “Беларускай Грамады” (“Vitryssland societet”) у Скандынавіі.

Наведваць магілу Б. Лукашыка кожную апошнюю суботу кастрычніка сталася ўжо традыцыяй для беларусаў Швэцыі. Актывісты прыбралі магілу, усклалі вянок і кветкі, чыталі вершы. Традыцыю запачаткаваў гісторык Андрэй Катлярчук, які расшукаў магілу, а таксама запісаў успаміны ўдавы Б. Лукашыка.

На здымку справа: Алесь Ліцвінчык ля магілы Б. Лукашыка.

Паводле Радыё Свабода

Паседжаньне Рады БАПЦ

У парафіяльнай залі царквы сьв. Жыровіцкае Божае Маці ў Гайленд-Парку (Н.-Дж.) малітваю пачалося 17 кастрычніка 2009 году паседжаньне Рады Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы, якая паміж Саборамі БАПЦ вядзе нагляд за царкоўнай адміністрацыяй і маёмасьцю і складаецца зь дзеючага сьвятарства і вернікаў – прадстаўнікоў парафіяў.

Яна разгледзела пытаньні цяперашняга стану жыцця Беларускае Царквы, сярод якіх – заснаваньне новых рэлігійных грамадаў, высьвячэньне ў сьвятары а. Леаніда Акаловіча для рэлігійнае грамады ў Беларусі, прыняцьцё ў БАПЦ новых беларускіх сьвятароў, таксама й падзеі ў Катэдральным саборы БАПЦ у Нью-Ёрку.

Рада БАПЦ падтрымала рашэньне парафіяльнае рады катэдральнага сабору:

1) пра суадносіны паміж парафіяй і карыстальнікамі парафіяльнай залі (і інш. памешканьнямі царкоўнага будынку), сярод якіх:

- наданьне арганізацыям і прыватным асобам, якія робяць унесак у БАПЦ і беларускую нацыянальную справу, у карыстаньне парафіяльнаю залю бясплатна, прыкладна раз на месяц, на 1-2 дні (у тым ліку – “Беларускаму Музею”, які ладзіць мастацкія выставы);

- сталае прысутнасьць у царкоўным будынку дазволена толькі структурным арганізацыям БАПЦ;

2) пра пераабраньне скарбніка парафіі.

Але Рада не падтрымала пастанову пра перанос да парафіяльнага сходу разгляду заяваў вернікаў пра прыняцьцё іх у паўнапраўныя парафіяне катэдральнага сабору.

Рада БАПЦ паставіла заснаваць архіў-музэй БАПЦ з экспазыцыяй у памешканьнях катэдральнага сабору, у якім будуць захоўвацца й экспанавацца дакумэнты царквы, царкоўныя рэліквіі – рэчы сьвятарства і вернікаў беларускай эміграцыі, куды людзі змогуць перадаць на захаваньне розныя рэліквіі і якія будуць належаць царкве.

Царкоўны музэй ня будзе займацца мастацкімі выставамі, якія ўжо болей за 2 гады ладзіць грамадзкі (прыватны) “Беларускі Музэй”.

Таксама Рада разгледзела пытаньне пра асобаў, якія карыстаюцца імём БАПЦ, але не належаць да яе, пытаньні вэб-сайту (www.belaoc.org), наступнага царкоўнага сабору і дакумэнтацыі кансысторыі БАПЦ. Скончылася паседжаньне малітваю.

Рада БАПЦ зьбіраецца прыкладна двойчы на год для вырашэньня агульнацаркоўных пытаньняў.

**Япіскап Сьвятаслаў (ЛОГІН),
Старшыня Рады й Кансысторыі БАПЦ**

Выстава Я. Батальёнка

У грамадзкай залі сабору сьв. К. Тураўскага ў Брукліне 25 кастрычніка адкрылася выстава Ягора Батальёнка “Абярэг”, дзе было прадстаўлена 26 твораў зь беларускімі краявідамі, якія мастак прывез з Радзімы.

Прырода і выявы беларускага жыцця – галоўныя тэмы творчасці. Сонейка, луг, лясы, заблуканая дарога, вясновая адліга – усё нясе да нас Бацькаўшчыну і нагадвае пра яе.

Выступ гасьцей з Менску музыкаў Зьмітра Сідаровіча і Тацяны Матафонавай толькі дадаў эмацыйнасьці мастацкай імпрэзе.

Выставу арганізаваў Беларускі Музэй, і стала яна ўжо 18-й ад пачатку дзейнасьці гэтай установы ў Нью-Ёрку два з паловаю гады таму.

Паводле belmov.org

“Люблю ўсё, што называецца жыцьцём ...”

Гэтыя словы зь вядомай песні Лявона Вольскага запалі мне ў сэрца, бо яны абсалютова адпавядаюць майму стаўленьню да жыцця. Я аптымістычна гляджу на сьвет і хоць ўжо размяняў шосты дзясятка трымаю сябе ў добрай фізычнай форме. У гэтым дапамагае мне захапленне з маладых гадоў яздою на ровары. Ужо даўно яно перайшло ў стыль жыцця, без ровара я нават не магу сябе зараз уявіць. 35 гадоў я кручу пэдалі на розных дарогах сьвету – ад маёй роднай Беларусі да Амэрыкі. Напэўна, каб гэтыя мае дзьве краіны не падзяляў акіян, я-б і сюды прыехаў на сваім ровары. Ужо шэсьць гадоў, як мы сям’ёю – жонкай і двума сынамі, пераехалі на сталае жыхарства ў Амэрыку і цяпер жыём у штаце Канэктыкут, у горадзе Гэмдэн.

Раней я не задумваўся, чаму мне так падабаецца ровар, але цяпер нежк прыйшоў да ўпэўненасьці, што гэтага патрабуе мой беларускі характар.

Каб круціць пэдалі майго жалезнага каня, патрабуецца фізычная напруга, патрабуецца прыкладаць шмат сілаў, а гэта значыць – шмат працаваць. А якая-ж самая адметная рыса беларусаў – працавітасьць.

Чаму, працуючы шмат, ніколі не зьнікае жаданьне працаваць болей?

Гэта толькі па-беларуску. Калі наступае вясна і выгляне ласкавае сонейка, тады ў беларускай душы закіпае энэргетыка, якую трэба недзе выкарыстаць. І вось ён пачынае здзяйсняць свае мары, мары аб працы на сьдзібе да гонак на ровары. Так у мяне было на маёй Наваградчыне, дзе нарадзіўся і вырас, потым ў Менску, дзе ву-

чыўся і наведваў спартовую школу “Спартак”, так гэта працягваецца і ў Амэрыцы. Тут ужо разам са мною на роварах ездзяць мае абодва сыны.

Кожны новы спартовы сэзон мы пачынаем увесну, а заканчваем восеньню. Не шкадуем сілаў, каб дасягнуць добрых вынікаў. І часам гэты вынік бывае пасьпяховым. Так здарылася напрыканцы жніўня 2009 году, калі я на спаборніцтвах у Аўстрыі стаў пераможцам сьвету ў катэгорыі “Мастэр-кляс 50-55”. Лічбы азначаюць узроставаю групу спартоўцаў. Катэгорыя “Мастэрс” аб’ядноўвае раварыстаў сьвету, якія не займаюцца гэтым прафэсіяна. Да гэтага дня ў мяне было шмат спартовых перамогаў, але гэтая...

Калі ты ўзыходзіш на пьедэстал, чуеш гімн тваёй краіны – Беларусі, пачынаеш адчуваць, як ўсё цела ад хваляваньня дрыжыць і вібуе. А потым прыходзіць пачуцьцё гонару звацца беларусам (ліцьвінам) і неадольны смутак, што Бацькаўшчына знаходзіцца так далёка, за смугою акіяну.

Цяжка безь Беларусі, але-ж затое любіць яе лёгка.

**Зьміцер БУБЕН,
старшыня гуртка БАЗА ў Канэктыкуце**

БАЗА – 60 гадоў

Заканчэньне з бачыны 1

напісаная і рыхтуецца да друку кніга пра гісторыю БАЗА, памерам больш за 700 старонак. Прамоўца зачытаў зварот ад аўтара кнігі Зьмітра Саўкі, які ў прыватнасьці напісаў: “Юбілей БАЗА – значная падзея, бо менавіта БАЗА і базаўцы сталі гарантыяй разьвіцьця беларускай эміграцыі ў новых умовах, яны рабілі ў справах культурных і палітычных тое, што немагчыма было ў БССР. Сёньня яны падтрымліваюць свабоду і дэмакратыю на Бацькаўшчыне і тлумачаць, што беларусы нацыя, і што яна змагаецца за вызваленьне ад дыктатуры”.

Затым быў рэпрэзэнтаваны пірог з нагоды юбілею і адбыўся ўрачысты канцэрт. Асноўнымі ўдзельнікамі канцэрту былі госьці зь Беларусі – паэт і бард, стваральнік гурта “Камэлот” Зьміцер Сідаровіч, які актыўна пашырае традыцыю беларускага дударства, і салістка Белдзяржфілармоніі, спявачка і скрыпачка Таццяна Матафонава. Сп. Сідаровіч коротка распавёў пра гісторыю беларускай дуды, яе адрозьненні ад падобных інструмэнтаў-валынак у іншых народаў, зайграў на дудзе папуры зь беларускага фальклё-

ру і песню “А мой дзядзька дуднік быў...”, спн. Матафонава акампаніявала на скрыпцы. Затым музыкі заклікалі прысутных танцаваць пад народныя мэлэды, зайгралі кракавяк, ойру, пад якія з задавальненьнем танчылі прысутныя.

Паэт і бард Сяржук Сокалаў-Воюш выступіў зь сваёй песеннай праграмай. Напачатку ён павіншаваў прысут-

ных зь юбілеем і адзначыў: “60 год – сталы, паважаны ўзрост. Будзем спадзявацца, што прыйшоў час мудрасьці”. Музыка засьпяваў пад гітару свае старыя вядомыя песні “Аксамітны летні вечар”, “За сьпіною прыстанкі”, “Хай заплача струна”, а таксама новыя: “Сівізна”, “Думкі добрыя”, “Граблі”, завяршыўшы выступ песняй “Журавы” на словы аварскага паэта Гамзатава, перакладзеныя па-беларуску.

Затым музыкі Т. Матафонава і З. Сідаровіч выступалі са сьпевамі пад гітару, гучэлі вядомыя творы беларускай клясыкі, “Мая шыпышына”, “Спадчына”, “Мой родны кут”, “Зорачкі”. Сп. Сідаровіч засьпяваў свае песні “Нёман-Нямон”, “Краіна талераў”, “Пена цёмнага піва”. Музыкі выступілі з заклікам падтрымаць кампанію беларускай культуры “Будзьма”, якая шырыцца ў Беларусі, падаравалі яе сымболі. Сп. Валеры Дворнік падарваў музыкам выявы Пагоні, зробленыя з золата.

Спн. Валянціна Якімовіч прачытала верш А. Сыса, прасьпявала некалькі беларускіх народных песняў.

Напрыканцы імпрэзы ўсе сабраліся для супольнага фатаздымку.

У залі была арганізаваная фотавыстава з гісторыі БАЗА, дэманстраваліся народныя строі, адбываўся слайд-паказ фатаздымкаў, зробленых сп. Сяргеям Капыткам.

Віталь ЗАЙКА

Супольны здымак удзельнікаў святкаваньня.

Беларусь за месяц

Дзяды—2009 у Менску

Сёлетнія Дзяды прайшлі ў нядзелю 1 лістапада. Яны ўпершыню за доўгі час прайшлі супольна. Заяўку на традыцыйнае шэсьце ад Менскага гадзіньнікавага заводу да Курапатаў падала Кансэрватыўна-Хрысьціянская партыя—БНФ, а Партыя БНФ (кіраўнік — Аляксей Янукевіч) вырашыла ня ладзіць асобнага шэсьця, як мінулыя гады за Вячоркам і Баршчэўскім, а далучыцца да акцыі. У мерапрыемстве ўзялі удзел сябры Маладога Фронту, Маладой Беларусі, БХД, звычайныя грамадзяне.

Акцыя прайшла ў традыцыйным фармаце. Напачатку збор ля станцыі мэтро “Парк Чалюскінцаў”, а потым жалобнае шэсьце праспэктам Незалежнасьці, вуліцамі Каліноўскага, Сядых, Карбышава, Гамарніка. У акцыі ўзялі ўдзел каля тысячы чалавек. У Курапатах прайшоў невялікі мітынг, дзе у тым ліку быў зачытаны зварот Зянона Пазьняка ды ўсталяваныя новыя крыжы.

Міліцыя не замінала ўдзельнікам акцыі. Нешта мяняецца ў дзяржаўных і калядзяржаўных структурах. За некалькі дзён да акцыі газета Адміністрацыі прэзыдэнта “Совetskая Белоруссия” выйшла з вялікім артыкулам яе галоўнага рэдактара Паўла Якубовіча, у якой ён жорстка крытыкуе тых, хто сумняецца, што ў Курапатах ляжаць ахвяры сталінскіх рэпрэсій.

А незадоўга да Дзядоў перад Курапатамі быў усталяваны дарожны знак, дзе напісана: “Тут ляжаць ахвяры палітычных рэпрэсій 1930—1940 гг.”.

Чарговая спроба

Паўторны зьезд партыі “Беларуская Хрысьціянская Дэмакратыя” прайшоў 31 кастрычніка ў Менску. Першы ўстаноўчы зьезд быў праведзены 27 лютага 2009 году, пасля чаго была паддана заяўка на рэгістрацыю. Але Міністэрства юстыцыі тады адмовіла ў рэгістрацыі, матываваўшы тым, што некаторыя сябры БХД адмовіліся ад сваіх подпісаў. Цяпер БХД робіць паўторную спробу зарэгістравацца.

Прайдзе 31 кастрычніка ў Менску. Першы ўстаноўчы зьезд быў праведзены 27 лютага 2009 году, пасля чаго была паддана заяўка на рэгістрацыю. Але Міністэрства юстыцыі тады адмовіла ў рэгістрацыі, матываваўшы тым, што некаторыя сябры БХД адмовіліся ад сваіх подпісаў. Цяпер БХД робіць паўторную спробу зарэгістравацца.

Прэзыдэнцкія выбары

Рашэньне правесці прэзыдэнцкія выбары ў пачатку 2011-га году было прынята падчас сустрэчы Аляксандра Лукашэнка з

старшынёй Цэнтрвыбаркаму Лідзіяй Ярмошынай 20 кастрычніка. У красавіку 2010 году павінны прайсьці выбары ў мясцовыя саветы.

Лукашэнка быў абраны прэзыдэнтам краіны на дэмакратычных выбарах 1994 г., у 2001, 2006 гадах ён “элегантна выйграваў” выбары, якія не прызналі ні дэмакратычная супольнасьць Беларусі, ні краіны Захаду.

Беларусь у антыНАТО

Лукашэнка падпісаў пагадненьне пра стварэньне Калектыўных сіл апэратыўнага рэагаваньня Арганізацыі дамовы аб калектыўнай бясьпэцы (АДКБ) — гэтак звананага блоку АнтыНАТО.

Падпісаньне гэтай дамовы Беларусь доўгі час ігнаравала, нягледзячы на ціск. Экспэрты мяркуюць, што і падпісаньне мала чым нашкодзіць Беларусі, і краіна будзе і надалей ігнараваць АнтыНАТО.

Створана кааліцыя

У канцы мінулага месяца была створаная правая кааліцыя “Беларускі незалежніцкі блёк”. Яе ўтварылі Рух “За свабоду”,

Беларуская Хрысьціянская Дэмакратыя, Партыя БНФ, Малады Фронт, незарэгістраваная Партыя Свабоды і Прагрэсу, а таксама моладзевыя аб’яднаньні “Правы альянс”, “Маладая Беларусь”, “Маладыя дэмакраты”.

Да ўдзелу ў кааліцыі запрашаныя Аб’яднаная Грамадзянская Партыя, КХП—БНФ і Беларуская Сацыял-Дэмакратычная Грамада, якую ўзначальвае Станіслаў Шушкевіч.

Перапіс насельніцтва

З 14 па 24 кастрычніка ў Беларусі прайшоў перапіс насельніцтва. Перапішчыкі не змаглі апытаць 3% грамадзян, а ў Менску ня ўдзельнічалі ў перапісе 5% грамадзян. Вынікі перапісу будуць апублікаваныя 1 лютага.

Тэленавіны па-беларуску

Ад 19 кастрычніка ўсе рэгіянальныя тэлерэдыёкампаніі пачалі выпускаць у этэр выпускі навінаў па-беларуску. У абласных студыях зазначаюць, што рашэньне прадыктаванае абставінамі жыцьця: у Беларусі двухмоўе, якога трэба трымацца (а цяпер усё па-расейску), а таксама зацікаўленасьцю глядачоў у беларускай мове.

Падзея, бяспрэчна, пазітыўная, тым больш што менавіта рэгіянальныя навіны — самыя папулярныя праграмы ў рэгіёнах.

Цікава, што ў першы дзень перапісу насельніцтва (у Беларусі ён працягваўся з 14 па 24 кастрычніка) Лукашэнка перад тэлеэкранамі заявіў, што родная мова для яго беларуская, а дома ён гаворыць па-расейску, беларуску і на трасянцы.

Грып наступае

Па стане на 1 лістапада ў Беларусі на сьвіны грып захварэлі 59 чалавек, заяўляе Міністэрства аховы здароўя. Цікава, што Міністэрства пачало рабіць заявы толькі тады, як у Інтэрнэце пачалі пашырацца чуткі, што ад новага грыпу ў Беларусі памерлі некалькі чалавек. Чыноўнікі Міністэрства аспрэчылі інфармацыю пра сьмяротныя выпадкі, зазначыўшы, што людзі (4 чалавекі) паміраюць ад пнэўманіі.

Апроч таго, у Беларусі назіраецца небывалы рост сезоннага грыпу. У параўнаньні з аналягічным пэрыядам летась рост складае на 40%, а хворых дзяцей ва ўзросьце ад 5 да 14 гадоў у сем разоў болей, чым дарослых. За апошні тыдзень у Менску па дапамогу звярнуліся 27 тыс. чалавек — усё яны захварэлі.

У школах Менску і шэрагу гарадоў падоўжаныя восеньскія

вакацыі на тыдзень, паліклінікі і бальніцы перапоўненыя хворымі, а ў аптэках падчыстую вымеченыя ўсе прафіляктычныя лекі ды вялікія чэргі. Няма нават звычайных масак.

Дапамога МВФ

Міжнародны валютны фонд выдаў Беларусі чарговы крэдытны транш памерам 699,5 млн даляраў. Такім чынам сума выдзеленых МВФ сродкаў дасягнула \$2,23 млрд, а ўсяго Беларусь павінна атрымаць \$3,63 млрд.

Выдзяленьне грошай азначае, што МВФ адзначыў посьпехі Беларусі ў рэфармаваньні фінансвай інфраструктуры і паляпшэньні бізнэс-клімату. Урад тым часам абавязуецца і надалей скарачаць колькасьць ільготных крэдытаў, а таксама праводзіць прыватызацыю дзяржаўных прадпрыемстваў.

Авіякатастрофа

Пад Менскам разбіўся элітнае самалёт. Здарылася гэта 26 кастрычніка. Самалёт бізнэс-клясы (максімальная зьмяшчальнасьць пасажыраў — восем чалавек) ляцеў з Масквы ў Менск, ён ня здолеў з двух разоў зайсьці на пасаду, адхіліўся ад пасадачнай паласы і ўпаў у лесе. Двое пасажыраў і тры члены экіпажу загінулі.

Вызваеца здагадка, што VIP-пасажыры ляцелі ў Менск ў элітнае казіно, якое нядаўна пераехала з Масквы. У Расіі такога кшталту бізнэс амаль пад забаронай, і цяпер пераяжджае ў Беларусь, паколькі наша краіна не зьвязаная мытнай мяжой з Расеяй. Якраз меркавалася, што VIP-кліенты акурат будуць лётаць у Беларусь такія элітныя самалётамі.

Гэта ня першы інцыдэнт з авіятэхнікай у Беларусі. 24 кастрычніка ў аэрапорце “Менск-1” здзейсьніў аварыйную пасаду амэрыканскі самалёт бізнэс-клясы, які ляцеў з Масквы, а 29 кастрычніка — нямецкі самалёт, які ляцеў з Варшавы ў Маскву. У яго адбылася разгерметызаваньне салёну, і лятак вымушана сеў у Менску.

31 кастрычніка ў Камянецкім раёне Берасьцейскай вобласьці, за 200 м ад беларуска-польскай мяжы разбіўся верталёт польскай памежнай службы. Усе трое членаў экіпажу загінулі.

Пражытковы мінімум

Ад 1 лістапада бюджэт пражыткавага мінімуму будзе раўняцца 250 тыс. 70 рублям (або

\$91,5). Для працаздольнага насельніцтва БПМ будзе ўстаноўлены ў памеры 266 тыс. 330 руб., для пэнсіянэраў — 223 тыс. 250 руб. Новы БПМ павышаны на 0,3% (раней быў 249 тыс. 410 руб.).

У бюджэт пражыткавага мінімуму ўваходзяць: харчаваньне, адзеньне, бязлізна, абутак, рэчы агульнасьмейнага карыстаньня, лекі, прадметы гігіены, камунальныя паслугі і г. д.

Павышэньне пэнсіяў

1 лістапада павысіліся працоўныя пэнсіі на 9,5%. Адпаведны ўказ падпісаў кіраўнік дзяржавы. У выніку сярэдняя пэнсія складае 434,6 тыс. руб. (\$160), павялічыўшыся ў параўнаньні з кастрычнікам на 37,6 тыс. руб. (\$14).

Анатоліу Сысу — 50

26 кастрычніка споўнілася 50 гадоў паэту, аднаму са стваральнікаў нефармальнага літ-аб’яднаньня “Тутэйшыя” Анатолю Сысу. Паэт памёр у траўні 2005 году. Да сёлетняга юбілею выйшла кніга ягоных выбраных вершаў “Алаіза”. Зборнік вышаў дзякуючы літаратурнаму праекту, праваабаронцы і сябру паэта з 1979 году Алесю Бяляцкаму.

У Менску, Гомелі і Рэчыцы прайшлі вечарыны, прысьвечаныя паэту, а ў вёсцы Гарошкаў Рэчыцкага раёну на ягонай радзіме 31 кастрычніка прайшоў вялікі літаратурны фэст, у час якога на сьцяне хаты паэта была ўсталяваная мэмарыяльная шыльда.

БАТЭ — чэмпіёны

Барысаўскі БАТЭ шосты раз заваяваў залаты мэдаль чэмпіянату Беларусі па футболе (1999, 2002, 2006, 2007, 2008, 2009). Прычым чэмпіёнам сёлета клуб стаў за чатыры туры да фінішу.

Адметна таксама тое, што БАТЭ (клуб трэніруе Віктар Ганчарэнка) становіцца найлепшай камандай краіны ўжо чацьверты год запар. Канкурэнтаў і блізка няма. Срэбныя мэдаль заваявала менскае “Дынама”.

Уласны карэспандэнт

Беларускія калюмбы

На партале spadchyna.org у разьдзеле “Адраджэньні Беларусі” ёсць старонка, прысьвечаная дзеячам беларускага замежжа, якія жылі ў Амэрыцы. На ёй змешчаныя каля 50 партрэтаў і пададзеныя біяграфіі. Збор матэрыялаў пра дзейнасьць беларускага замежжа пачаўся ў 90-х гадох ХХ ст. Яшчэ 2 красавіка 1997 г. клуб “Спадчына” арганізаваў у Чырвоным касцёле выставу “Беларускія калюмбы”, якая рыхтавалася сумесна з амбасадаю ЗША ў Беларусі. Дэманстраваліся тады 62 партрэты беларускіх дзеячоў Амэрыкі. Да той выставы было прымеркавана стварэньне адмысловага каталёгу “Беларускія калюмбы. Мастацкая выстава з калекцыі Анатоля Белага”. У аснову

ўзгаданай вэбстаронкі пакладзены адзначаны каталёг.

У разьдзеле “Пантэон” можна паглядзець 70 помнікаў, якія знаходзяцца на сядзібе музэя А. Белага ў Старах Дарогах. Сярод іх пяць помнікаў беларусам, жыццё якіх зьвязанае з ЗША. Сярод іх помнік Анатолю Бярозку (Мацей Рэпкаў-Смаршчок), Натальлі Арсеньвай, Барысу Кіту, Язэпу Варонку, Андрэю-Тадэвуш Касьцюшкі. Помнік апошняму адкрывала 16 кастрычніка 2007 г. амбасадар ЗША ў Беларусі Карэн Ст’юарт.

У разьдзеле “Наш люстрадзён” пададзеныя на кожны дзень году імёны вядомых беларусаў і гістарычныя падзеі нашай краіны (усяго каля 1700 файлаў). І тут пазаўвагай не засталіся дзеячы беларускага замежжа.

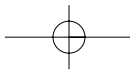
Стваральнікі старонкі разумеюць, што гэтая праца яшчэ далёкая ад заканчэньня і спадзяюцца на зваротную сувязь зь беларусамі замежжа, якія могуць дадаць імёны

сваіх блізкіх і сяброў, якія лічаць вартымі адзначыць у гэтым календары, а таксама імёны і біяграфіі іншых выбітных беларусаў, а таксама падзеі ў культурным і палітычным жыцьці беларускай дыяспары ў Амэрыцы, гісторыю жыцьця беларускага замежжа. Нажаль, дзяржаўныя службы ніколі не клапаціліся ўвекавечыць імёны нашых суродзічаў, асабліва тых, хто волюю лёсу апынуліся за мяжой.

Матэрыялы для папаўненьня старонкі просім дасылаць на нашы электронныя адрасы bely@spadchyna.org альбо spadchyna@mail.ru. Усе сабраныя намі дадзеныя павінны будуча паслужыць стварэньню культурнага цэнтру ў Амэрыцы і будучай энцыклапедыі жыцьця беларускай эміграцыі.

Наперад дзякуем за вашыя водгукі і супрацоўніцтва.

Пятро РУСАЎ, гісторык, краязнаўца

Друк – аснова духоўнасці

Пра кнігу Юрыя Гарбінскага “Беларускі рэлігійны друк на Захадзе”

Кніга вядомага гісторыка і даследчыка Юрыя Гарбінскага “Беларускі рэлігійны рух на Захадзе” з першых жа старонак прыцягвае ўвагу шырокім маштабным падыходам аўтара да абранай тэмы, значна шырэйшым, чымсьці гэта абвешчана ў назве выдання. У выказваньні Зоры Кіпель, пададзеным як эпіграф да ўсяго дасьледваньня, гучыць думка аб тым, што беларускі друк на эміграцыі – гэта частка радзімы, частка ўсёй Беларусі, “якую эміграцыя прадстаўляла... у сужыцці з іншымі дзяржавамі й народамі”. Ва ўступе да кнігі падкрэсьліваецца, крах савецкай імперыі выклікаў шырокую цікавасць да беларускай эміграцыі, да яе гісторыі, друку. І далей сабраныя ў разьдзелах гэтага выдання даведчыя, гістарычныя, аналітычныя, статыстычныя ды іншыя матэрыялы пераканаўча адлюстроўваюць значэньне беларускай прэсы на Захадзе ў захаванні нацыянальнай духоўнасці, паказваюць яе ролю “лучніка між людзьмі”, ахоўніка супроць асыміляцыйных працэсаў, ахоўніка роднай мовы, звычайна, веравызнаньняў, нацыянальнага самапацудзья.

Аўтар прааналізаваў амаль ці ня ўсе літаратурныя крыніцы па гэтай тэме, выкарыстаў безліч архіўных матэрыялаў, у тым ліку прыватных збораў, гутарыў з многімі асобамі, якія мелі дачыненне да таго, што выдавалася на эміграцыі. Перед чытачом паўстаюць ня толькі звесткі аб шматлікіх друкаваных выданнях, але і згадкі пра цікавыя падзеі з жыцця беларусаў у краінах, дзе яны апынуліся ў розныя часы. Узьнікае ўражанне, што мы чытаем старонкі гісторыі нашай эміграцыі і асэнсоўваем увогуле яе значэньне ў нацыянальнай гісторыі беларусаў.

Першы раздзел кнігі прысьвечаны розным аспектам вывучэньня гэтай праблемы. Узгадваюцца першыя цікавыя дасьледваньні беларускай замежнай прэсы; сярэд іх, напрыклад, “На чыстым аркушы, або рэдкі феномен рукапіснага друку” А. Адамовіча (Мюнхэн, 1947), або “Кароткі начырк да гісторыі беларускага часапісьменства” (Нямеччына, 1950). Пасьля Другой сусветнай вайны вельмі многа беларусаў апынулася ў Нямеччыне, і там свая журналістыка пачыналася з рукапіснага і ратарнага друку. Беларускія артыкулы друкаваліся тады і ў іншаму выданнях – гішпанскіх, украінскіх ды іншых. А потым пачалі зьяўляцца сапраўдныя друкаваныя беларускія часапісы: “Пагоня”, “Шляхам Жыцця”, “Крывіцкі Сьветач”, “Беларускі Царкоўны Голас”, “Беларус на Чужыне” ды іншыя.

Ю. Гарбінскі падрабязна расказвае пра падзеі ў беларускім друку таго часу, палемізуе з негатывымі ацэнкамі беларускіх замежных публікацыяў, што зьяўляліся на радзіме ў той час і пазьней. Ён прыводзіць цытаты зь вельмі тэндэнцыйнага агляду

лісьменніка Барыса Сачанкі “Беларуская эміграцыя: факты і меркаваньні”, паказвае яўную пракамуністычную, прасавецкую палітызаванасьць гэтай публікацыі. Зрэшты, такіх прыкладаў можна прывесці шмат. (Са свайго вопыту прыгадваю, што толькі не давалося чытаць тады ў падсавецкі час пра беларусаў у замежжы!). Трапіна прыводзіць Юрыя Гарбінскі і цытату з “Адказу Барысу Сачанку” К. Акулы, дзе апрача прынцыповай нягоды сказана і пра тое, што беларусы на эміграцыі “аддавалі цяжка запрацаваныя грошы, каб выдаваць “Запісы”, газэты і часапісы, будаваць сьвятыні і грамадзкія дамы, пры ўсім гэтым змагаючыся праз свае публікацыі з вялікім патокам хлусні з Масквы і Менску”. Згаданая палеміка актуальная і сёньня.

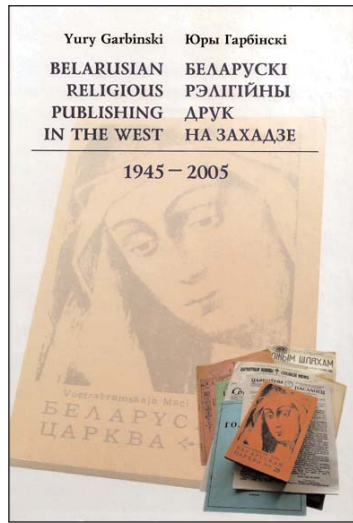
Уражваюць і сабраныя аўтарам звесткі і прыклады пра беларускі друк у першыя паваяныя гады і пазьней, а таксама прыведзеныя ўзоры ўліку і статыстыкі з таго часу, напрыклад, звесткі аб беларускай прэсе ў шасці краінах, надрукаваныя ў часапісе “Божым Шляхам” № 1(28), Парыж, 1950 г., ды і пазьней у гэтым-жа ды і ў іншых беларускіх выданнях. Трэба адзначыць шырокае выкарыстаньне аўтарам звестак з самых розных бібліяграфічных выданняў, цытаваньне і спасылкі на працы шэрагу выдатных даследчыкаў у галіне беларускай бібліяграфіі, такіх як М. Панькоў, З. і В. Кіпель, Ч. Будзька, Ю. Віцьбіч, Я. Запруднік, В. Тумаш, пазьней – Л. Юрэвіч ды многія іншыя.

Наступны раздзел гэтай кнігі прысьвечаны агульнаму шырокаму разгляду беларускага пэрыядычнага друку на Захадзе. Найперш дасьледуецца яго тэматыка, шляхі і спэцыфіка разьвіцця, профілі выданьняў, іх пэрыядычнасьць. Зьявртаецца ўвага на многія цяжкасьці арганізацыі друку пасьля выезду беларусаў у 50-я гады зь Нямеччыны ў розныя краіны. Аўтар падкрэсьлівае, што разгляд усёй пэрыядычнай беларускай дыяспары на Захадзе асабліва неабходны як зварот да кантэксту, у якім функцыянавалі непасрэдна рэлігійныя выданьні. Таму, магчыма, і атрымалася так, што кніга, прысьвечаная рэлігійнаму друку, распавядае і аб усіх беларускіх пэрыядычных выданнях дыяспары. І ад гэтага толькі ўзрастае цікавасьць да кнігі Юрыя Гарбінскага, яе даведча-пазнавальнае значэньне.

Аўтар спасылаецца на шэраг цікавых дакумэнтаў таго часу, многія зь іх цытуе. Уражвае, напрыклад, запіс справадзачы з пасьледжання пленуму Беларускае Цэнтральнае Рады ў Бэрліне 4 сьнежня 1944 г. Цікава, што праблемы беларускай прэсы ўжо тады разглядаліся неадрыўна ад усіх праблемаў жыцця эміграцыі. Толькі ў Нямеччыне за некалькі паваяных гадоў зафіксавана 120 (!) назоваў беларускіх выданьняў. Потым беларуская прэса пачала зьяўляцца ў

іншых краінах: Аўстрыі, Бэльгіі, Францыі, Вялікабрытаніі, Гішпаніі, Ватыкане, Італіі, Канадзе, Аргентыне, Аўстраліі і ЗША. Прыводзяцца некаторыя паказальныя статыстычныя звесткі: у 1945 – 2005 г.г. беларуская дыяспара выдавала 361 беларускамоўны пэрыядык і ўдзельнічала ў выпуску 65 іншаму выданняў друкаў, агульная колькасць нумароў складала больш за 7300.

У кнізе прасочваюцца працэсы ўзьнікненьня многіх выданьняў, расказваецца аб іх стваральніках і выдаўцах, гаворыцца аб шматлікіх арганізацыйных і прафэсійных цяжкасьцях. Мы даведваемся, напрыклад, аб тым, што пэўныя структуры беларускай дыяспары ў Амэрыцы пачалі

фармавацца на пачатку 20-х гадоў мінулага стагодзьдзя ў Нью-Ёрку і Чыкага. Юры Гарбінскі пераканаўча паказвае, што ўзьнікненьне эміграцыйнай прэсы непасрэдна зьвязана з дзейнасьцю шэрагу грамадзкіх і рэлігійных арганізацыяў. Прыемна было, між іншым, даведацца, што ў нас у Чыкага ўжо ў кастрычніку 1926 году пачала выходзіць газэта “Беларуская Трыбуна”. А ўвогуле ў ЗША ў 1948 – 2005 гадох друкаваліся 123 беларускія выданьні. Чытачам, вядома, будзь цікавыя і лічбы, што сьведчаць пра іх тэматычна-функцыянальную разнастайнасьць: грамадзка-палітычныя – 56, рэлігійныя – 28, навукова-прафэсійныя – 14, моладзёва-скаўцкія – 12, літаратурна-грамадзкія – 9, вайскова-вэтэранскія – 3, гумарыстычна-сатырычныя – 1. Акрамя газэтаў і часапісаў, выдаваліся і іншыя друкаваныя формы: бюлетэні, камунікаты, абжэнікі (інфармацыя і важныя загады), календары, паштоўкі...

Прыводзяцца ў кнізе і шматлікія імёны тых асобаў, якія бралі актыўны ўдзел у такой патрэбнай і неабходнай выдавецкай справе, зь якімі цяжкасьцямі сустракаліся тыя, хто непасрэдна рэдагаваў, фінансаваў, рыхтаваў і распаўсюджваў гэтыя выданьні. Падрабязна аналізуе аўтар тэматыку публікацыяў і асноўныя рубрыкі друку, формы і жанры прэсы, ужываньне кірыліцы і лацінікі, тэхнічныя параметры і спосабы памянжэньня, прыводзіць нават звесткі пра фарматы, памеры і накладны пэрыядычных выданьняў.

Наступны вялікі разьдзел прысьвечаны непасрэдна беларускай рэлігійнай пэрыядыцы. Мы даведваемся, што яна пачыналася ў 1913 – 1920 г.г. асобнымі каталіцкімі выданнямі, а ў міжваенны пэрыяд у Другой Рэчы Паспалітай выходзіла 13 беларускіх пэрыядыкаў. Асобныя нешматлікія богаслужбовыя і царкоўна-нармаўныя друкі зьявіліся падчас нямецкай акупацыі ў гады Другой сусветнай вайны. Прыводзяцца вельмі паказальныя звесткі і аб тым, што ў падсавецкай Беларусі ў 1920 – 1941 і 1944 – 1988 гадах легальна ня выйшла ніводнага беларускамоўнага царкоўнага выдання.

Вядома, менавіта на эміграцыі пачаў разьвівацца друк рэлігійных пэрыядычных выданьняў. Аўтар прыводзіць пераканаўчыя звесткі па розных краінах, дзе была і ёсьць нашая дыяспара. Зноў пераканаўчыя лічбы статыстыкі: ў 1946 – 2005 гадах нашымі эмігрантамі на Захадзе выдавалася 78 рэлігійных пэрыядыкаў і календароў: 68 – беларускамоўных і 10 – англамоўных. А прапорцыі з улікам канфэсійнай прыналежнасьці выглядаюць так: праваслаўную прэсу і календары прадстаўляюць 34 выданьні, каталіцкія – 21, пратэстанцкія – 13.

Вельмі цікавыя запісаньня Ю. Гарбінскім разважаньні многіх вядомых асобаў нашай эміграцыі адносна ролі і значэньня рэлігійных друкаў у жыцці розных пакаленьняў дыяспары. Вядомы гісторык і публіцыст Ян Запруднік, напрыклад, зьявртае ўвагу, што беларускія царквы былі месцам аб’яднаньня людзей ня толькі па прычыне іх нацыянальнай сьвядомасьці. Людзі ведалі, што “царква вучыць дабру, царква спрыяла таварыскім сустрэчам, знаёмствам, і адначасна была месцам малітвы”. Зыходзячы з гэтых меркаваньняў і ідэі ў кнізе далейшы падрабязны разгляд рэлігійных беларускіх друкаў у розных краінах. Вельмі прыемна было чытаць пра выданьні ў нас у Чыкага, такія як “Беларуская Царква”, “Беларускі Праваслаўны Часапіс” і іншыя, пра самаадданных ініцыятараў і дзеячоў выдавецкіх справаў – Вацлава Пануцэвіча, Нікадыма Жызьнеўскага і шэраг іншых. Цікава было дазнацца, напрыклад, што “Беларускі Праваслаўны Часапіс” выдавала каталіцкая вуніцкая суполка. Мы знаёмімся са складалі рэдакцыяў рэлігійных часапісаў і календароў, чытаем водгукі і нават поўныя лісты ад асобных чытачоў у розныя гады і ў розных краінах.

Падрабязна дасьледуецца ў кнізе тэматыка і змест матэрыялаў і жанры беларускай рэлігійнай прэсы. Апрача артыкулаў непасрэдна на рэлігійныя тэмы, там друкаваліся звесткі пра духоўнае і грамадзка-культурнае жыцьцё ў замежжы і падсавецкай Беларусі, асьвятляліся важныя рэлігійныя і іншыя падзеі міжнароднага маштабу і ўдзел у іх беларусаў. Распавядалася пра

нацыянальныя сьвяты беларусаў і народаў краінаў, дзе жыла наша дыяспара, паведамлялася пра творы беларускіх пісьменьнікаў, часам друкаваліся асобныя ўрыўкі зь іх. Гаворыцца ў дасьледваньні пра высокі ўзровень мовы беларускіх рэлігійных выданьняў, пра многія арганізацыйныя і фінансавыя цяжкасьці, пра праблемы распаўсюджваньня.

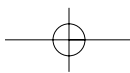
Асобны раздзел прысьвечаны самым разнастайным так званым графічным друкам беларускай дыяспары. Расказваецца пра выданьне паштовак, як рэлігійных, так і сьвецкіх; прычым праследжваецца гісторыя іх выданьня ў Беларусі і ў дыяспары. Мы даведваемся таксама пра выданьне картка-памятак, альбомаў, паштовых марак і проста друкаваных наллек.

Нельга не адзначыць высокі паліграфічны ўзровень гэтай кнігі. Уражваюць самыя разнастайныя, вельмі старанна выкананыя даведчыя табліцы, схемы і дыяграмы. Асабліва гэта тычыцца каляровых параўнаўчых дыяграмаў з самымі рознымі паказьнікамі аб беларускім друку ў розных краінах. Амаль траціну ўсёй кнігі складаюць каляровыя ілюстрацыі: вокладкі выданьняў, малюнкi, фатаздымкі, якія былі зьмешчаныя ў выданнях, асобныя тэматычныя наллекі, памятныя паштоўкі. Усё гэта ўспрымаецца як каталёг сваеасаблівай выставы беларускага друку. Да кнігі далучаны і СД з тэматычнымі табліцамі і статыстычнымі паказьнікамі пэрыядычных ды іншых публікацыяў.

Завяршаюць выданьне шматлікія паказальнікі: пералік архіўных крыніцаў, сьпіс асобаў, зь якімі аўтар сустракаўся і запісаў размовы, пералік выкарыстанай літаратуры, агульны паказьнік назваў і паказьнік асобаў, якія ўзгадваюцца ў выданьні, паказьнік геаграфічных назваў. Заканчваецца кніга падагульняючымі артыкуламі на польскай і ангельскай мовах.

Кніга “Беларускі рэлігійны друк на Захадзе” выдадзена пры непасрэдным удзеле і дапамозе Беларускага Інстытуту Навукі і Мастацтва, Катэдры Беларускай Філялёгіі Факультэту Прыкладнай Лінгвістыкі і Ўсходнеславянскіх Філялёгіяў Варшаўскага Ўнівэрсытэту, Інстытуту Славістыкі Польскай Акадэміі Навук. Падзякуем гэтыя ўстановы, а таксама аўтару – Юрыю Гарбінскаму за яго тытанічную працу, за вельмі высокі навуковы ўзровень гэтага дасьледваньня. Тое, што ён зрабіў – гэта сваеасаблівае энцыклапэдыя духоўнага беларускага жыцця. Знаёмства са зместам і падрабязнасьцямі гэтай кнігі ў наш час, даволі складаны і нялёгкі з пункту гледжання нацыянальнага адраджэньня, дае неабходнае адчуваньне сур’ёзнасьці і глыбіні зробленага ў беларускай дыяспары за многія гады. Мы яшчэ раз пераканваемся ў значнасьці выяваў беларускай духоўнасці, у тым, што яны могуць і павінны стаць асновай нашай агульнай мэты – свабоднай і незалежнай беларускай дзяржавы.

Банкарэм НІКІФАРОВІЧ (Чыкага)

Весткі й Паведамленьні

Нью-Ёрскага аддзелу Беларуска-Амерыканскага Задзіночаньня
Viestki j Paviedamlenni
Belarusan American Association, Inc.

✉ 166-34 Gothic Drive, Jamaica, N.Y. 11432 Сусьветнае сеціва: www.baza-belarus.org № 11 (526)

Кастрычніцкі сход аддзелу БАЗА ў Нью-Ёрку

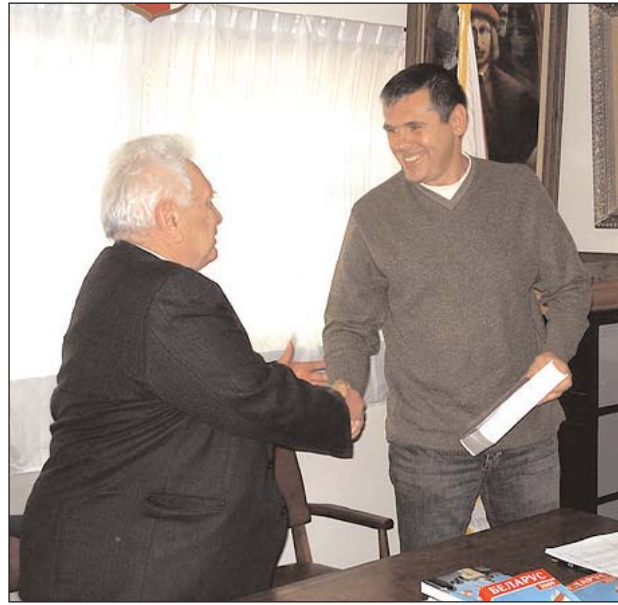
Кастрычніцкі сход адбыўся ва ўмовах, калі новае кіраўніцтва Фундацыі Крэчэўскага, абранае на сходзе, які праходзіў з парушэньнямі і ў адсутнасці тэксту Статуту, абмежавала кіраўніцтву Нью-Ёрскага аддзелу доступ да пямешканьня, у якім ужо больш як 35 год адбываюцца штомесячныя сходы аддзелу. Калі кіраўнікі аддзелу прыбылі ў Фундацыю 11 кастрычніка для падрыхтоўкі да сходу, дзьверы ў яе былі замкнутыя на новы замок, да якога мусілі падбіраць ключы. Тым ня менш, сход адбыўся.

Напачатку сходу старшыня аддзелу Віталь Зайка, даў кароткую падборку навінаў пра падзеі ў Беларусі. У прыватнасці былі закранутыя перапіс насельніцтва, беларуска-расейскія вайсковыя манэўры “Захад-2009”, паседжаньне кіраўнікоў краінаў СНД у Кішынёве дзе зіралася пэўнае збліжэньне кіраўніка Беларусі й прэзыдэнта Ўкраіны, грамадзкія слуханьні аб пабудове АЭС у Астраўцы, на якую не дапуськалі незалежных назіральнікаў, і трохсерыйны фільм пра Другую сусьветную вайну ў Беларусі ў праграме кампаніі БелСат.

Прэзэнтацыя альманаху БЕЛАРУС-2009

Затым адбылася прэзэнтацыя трэцяга выпуску літаратурнага альманаху беларускіх пісьменьнікаў замежжа “Беларус-2009”, які выходзіць ад 2007 году ў выдавецтве газэты “Беларус”. Напачатку прэзэнтацыі з словам пра традыцыю беларускамоўных альманахаў выступіў дырэктар Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва (БІНІМ) Вітаўт Кіпель. Наогул у беларусаў альманахі сталі звычайнай зьявай, і ў гісторыя вядомых такіх альманахі, як “Вялікодная пісанка”, “Калядная пісанка”, “Маладая Беларусь”, “Дыямэнт”, “Адраджэньне”. Шматлікія клясычныя творы беларускай літаратуры, такія як “Курган” Я. Купалы, “Новая Зямля” Я. Коласа – упершыню выйшлі менавіта ў альманахах. Альманах газэты “Беларус” – літаратурны. У ім спрабуюць свае сілы людзі, якія пішуць па-беларуску і жывуць па-за межамі Бацькаўшчыны. Можна спрачацца пра мастацкія вартасці паасобных твораў, але ясна адно – беларускае мастацкае слова на чужыне, дзякуючы гэтаму альманаху, атрымала сваю трыбуну і пляцоўку, і ўжо гэта ёсьць вялікім культурніцкім здзяйсненьнем і немалым грамадзкім ахвярным ўчынкам з боку рэдактара альманаху і газэты “Беларус” Марата Клакоцкага. Таму і альманах “Беларус-2009” ёсьць здабыткам нашага літаратурнага працэсу. Гэтая справа вымагае ўхвалення і падтрымкі. Дапамога можа быць прамом, для тых, хто адчувае што здольны пісаць, ну а для ўсіх чытачоў – гэта падтрымка грашыма, каб набывалі і чыталі. Сп. Кіпель уручыў ад імя БІНІМу сп. Клакоцкаму нядаўна выданую кнігу “Беларускі рэлігійны друк на Захадзе 1945-2005”.

Затым выступіў рэдактар альманаху Марат Клакоцкі. Ён у прыватнасці адзначыў: “Альманах ужо трэці год публікуе беларускамоўных аўтараў замежжа, і ў гэтым выпуску прадстаўлены 23 аўтары зь 9 краінаў. Матэрыялы зьбіраюцца на працягу году, таму ўжо цяпер можна дасылаць творы для наступнага выпуску, які выйдзе ў жніўні 2010 году.” Сп. Клакоцкі заклікаў прысутных падумаць і ўзважыць свае здольнасці. Ня выключана, што ў гэтай залі сядзяць патэнцыйныя аўтары, бо і для большасці аўтараў альманаху публікацыя ў ім – гэта пачатак. Затым сп. Клакоцкі запрасіў выступіць прысутных аўтараў сёлетняга выпуску альманаху.

Сп. В. Кіпель уручае кнігу М. Клакоцкаму.

Першым аўтарам выступіў Георгі Аскерка: “Я ўдзячы за публікацыю. Вопыту друку ў мяне не было, хоць вершы пісаў зь дзяцінства. Тое, які вынік – гэта лепей казаць тым, хто прачытае. Наогул, пажадаў-бы кожнаму застацца сабою, каб рабіць тое, што любіш. У вершы па-беларуску не закладаў ніякага палітычнага зьместу, проста хацелася пісаць на роднай мове.”

Наступным выступіў Віталь Зайка, ён адзначыў, што ў сваім апавяданьні “Кося” зьвярнуўся да тэмы Другой сусьветнай вайны. “Гэтая тэма дасюль застаецца балючай і пякучай у шмат якіх аспэктах. Уся праўда пра тую вайну яшчэ ня выявілася, і наўрад ці ў бліжэйшы час нашае грамадства на Бацькаўшчыне зможа свабодна абмяркоўваць яе. Маё апавяданьне ёсьць спроба мастацкім словам перасэнсаваць падзеі, што ўсё далей адыходзяць у гісторыю, паглядзець на іх з нейтральнага боку, без ідэалагічнай афарбоўкі. Ці атрымалася – судзіце вы”.

Затым узяў слова паэт і бард Сяргук Сокалаў-Воюш, які сказаў: “Альманах – гэта выдатная і цудоўная зьява. Гэта зьява ўнікальная, бо некаторыя імёны, якія патрапілі ў альманах, могуць ужо ніколі не зьявіцца. Я ў гэтым выпуску “пазначыўся” у двух месцах. Гэта – мая паэма “Родны кут”, якая заклікае любіць сваё, спрабуе даказаць, што мы ня ёсьць на пэрыфэрыі, што мы для сябе ёсьць і павінны быць цэнтрам. Другое, што ня менш, а можа больш важнае – гэта прадмова да ананімнай паэмы, якой завяршаецца альманах, і якая зьявілася тут у нас і закранае жыцьцё беларусаў Амэрыкі. Па-рознаму можна ставіцца, можа негатыў, можа і бруд. Але тым, хто творыць зло – толькі публічнасьць і адкрытасць могуць супрацьстаяць. Гэта добра, дарэчы, у адносінах да любога чалавека. І таму выхад паэмы – гэта, думаю, значыць, што жыве Беларусь. Як у клясыка: “Я маўчу-маўчу, трываю, але сора загукаю”. Альманах і газэта “Беларус” жывуць дзякуючы падпішчыкам, і таму далучаюся да закліку, каб вы не заставаліся ўбаку”.

Сп. Клакоцкі дадаў у справе ананімнай паэмы: “Гэтая паэма спрэчная, і друкаваць яе не адразу вырашыў. Але

ўспрымаць яе трэба менавіта як літаратурны твор, у якім крытыкуюцца зьявы нашага жыцьця перш за ўсё, а не асобы. Як там і напісана ў канцы, супадзеньні выпадковыя і ня так важныя. Ня трэба шукаць “правобразы”, а трэба задумацца над зьявамі, там апісанымі.”

Наступнай выступіла аўтарка, якая друкуюцца ў альманаху ўпершыню Валянціна Якімовіч. Яна падзякавала сп. Клакоцкаму за магчымасьць для столькіх людзей выявіць свае літаратурныя здольнасці, і наогул за ахвярную працу ў справе выданьня альманаху і газэты “Беларус”. “Марат наракаў, што я ігнарую альманах, нічога не пішу. Я сама сабе думаю, што пісаць, калі за рознымі справамі, працай і сьвету белага ня бачыш. А потым падумала, чаму-б не апісаць тое, з чым спатыкала-ся сама, што ведаю. Вось і села пісаць. Плёнам гэтага сталі два мае апавяданьні.” Сп. Якімовіч прачытала ўрыўкі з сваіх твораў.

З жыцьця ў Заходняй Беларусі

З гутаркай пра некаторыя асьпекты культурнага і палітычнага жыцьця ў Заходняй Беларусі ў міжваенны час выступіў былы шматгадовы старшыня Галоўнай управы БАЗА Антон Шукелойць. Напачатку ён у сувязі з прэзэнтацыяй альманаху падзякаваў рэдактару і аўтарам, адзначыўшы, што, сапраўды, альманах ёсьць сьведчаньне таго, што Беларусь жыве, і каротка спыніўся на беларускай выдавецкай справе ў Амэрыцы.

Затым прамоўца гаварыў аб справе нацыянальнасьцяў у Заходняй Беларусі, і на дзейнасці этнолягаў і лінгвістаў Мушынскага, Абрэмскага, Асоўскага, якія закралі ў сваіх досьледах і беларускія пытаньні.

Перапіс насельніцтва ў Беларусі

У сувязі з інфармацыямі пра перапіс насельніцтва, які павінен быў адбыцца ў Беларусі з 14 па 24 кастрычніка, шэраг прамоўцаў выказаліся па пытаньнях, датычных фіксацыі мовы і нацыянальнасьці насельнікаў Беларусі. Сп. Шукелойць закрануў свой досьвед з польскага перапісу 1931 г., калі ён узяў у ім удзел як вучань 5 клясы гімназіі, і як пацярпеў за тое, што запісаў сялянцаў Ашмяншчыны беларусамі.

Сп. Вітаўт Кіпель распавёў пра фіксаваньне сваёй нацыянальнасьці эмігрантамі зь Беларусі ў ЗША. У савецкія часы было няпроста дабіцца, каб амэрыканскім беларусам ставілі ў пашпарце Беларусь як краіну нараджэньня (бо лічылі што СССР), але гэта тым ня менш удалася. Ён закрануў пытаньне палешукоў, якіх сёлета, магчыма, будучь фіксаваць як асобную нацыянальнасьць, што недарэчна і небясьпечна.

Рознае

У разьдзеле “Рознае” прагучэлі абвесткі й паведамленьні. Адбыліся знаёмствы з гасьцямі аддзелу, людзьмі якія ўпершыню прыйшлі на сход.

Пасьля сходу аддзелу адбылося паседжаньне ўправы БАЗА, на якім абмяркоўваліся два пытаньні. Першае – раптоўнае абмежаваньне доступу да памяшканьня Фундацыі, якое ўвялі новыя кіраўнікі Фундацыі імя Крэчэўскага на чале з старшынём Вячкам Станкевічам, нягледзячы на тое, што аддзел БАЗА некалькі дзясяткаў гадоў карыстаўся памешканьнем, не спатыкаючы ніякіх праблемаў і не ствараючы іх. Адзін з прысутных на сходзе сяброў Фундацыі (ён-жа сябра нью-ёрскага аддзелу БАЗА і Галоўнай управы БАЗА) прапанаваў нью-ёрскаму аддзелу “набыць уласнае памешканьне і зьбіраўся там”. Абгрунтаваньне да зьмены замку і адмовы даць ключ ён ня даў. На паседжаньні было пастаноўлена зьвярнуцца да кіраўніцтва Фундацыі з патрабаваньнем забясьпечыць кіраўніцтва аддзелу ключом ад зьмененага замку.

Другім было абмеркавана пытаньне канкрэтных крокаў па ажыцьцяўленьні праграмы сьвяткаваньня 60-х угодкаў БАЗА.

Віталь ЗАЙКА

Наступны сход

нью-ёрскага аддзелу БАЗА адбудзецца
13 сьнежня 2009 году

ў Фундацыі імя П. Крэчэўскага па адрасу:
166-34 Gothic Drive, Jamaica, NY 11432

Даязд цягніком падземкі **F** да прыпынку
169th St; адтуль 2 блёкі да скрыжаваньня
167-й вул. і Готык Драйв.

Пачатак сходу а 1:00 папаўдні.

Уплаты ў нью-ёрскі аддзел шліце на адрас:

Belarusan American Association
P. O. Box 230249
Brooklyn, NY 11223

Чэкі выпісвайце на
Belarusan American Association.

Наша фанатэка

Калі-б узнікла неабходнасць скласці рэйтынг самых арыгінальных з музычнага пункту гледжання камандаў Беларусі, то, упэўнены, гурт "LitvinTroll" і іх дэбютны альбом «Rock-&troll» быў-бы сярод лідэраў. Папершае таму, што "LitvinTroll" выконвае бескампрамісны варыянт black-metal. Па-другое, асновай яго гукавой атмасферы сталі беларускія дуды, якія гучаць побыч з электрычных гітараў. Так, беларуская дуда, як я ня раз падкрэсліваў у сваіх артыкулах, заняла трывалае месца ў складах беларускіх рок-гуртоў. Успомнім, для прыкладу, альбомы і канцэртныя выступы "Znich", "Neuro Dubel", "Палац"... Але, бадай, толькі музыкі "LitvinTroll" зрабілі беларускую дуду асноўным інструментам у гурце, аддалі ёй саліруючыя (разам з электрычнай гітарай А. Савянка) партыі, а сцэнічныя рухі салістаў і мізансцэны са старажытным інструментам сталі асновай шоу гурта "LitvinTroll".

Для таго, каб беларускай дуды не згубілася (як і ўсе акустычныя інструменты) сярод шторму "электрычнага" metal-гучання, выканаўцы па-вынаходніцку адаптавалі дуды для вялікіх канцэртных залаў. Дзеля гэтага да рагаўнёў інструментаў Андрэя Апановіча і Васіля Верабейчыкава (яны-ж выконваюць і вакальныя партыі) былі прымацаваны невялікі радыёмікрафоны. Гэтыя прыстасаваныя сучаснай тэхналогіі дазваляюць гукарэжысёру гурта рабіць так, каб дуда на фоне іншых інструментаў гучала сакавіта, была дастаткова заўважна і надавала гурту таго беларускага шарму, пра які кажуць слухачы, якія бывалі на канцэртах "LitvinTroll" ці праслухалі іх першы альбом "Rock-&troll". Але, як заўсёды, акцэнт у ўвагу слухачоў і крытыкаў лідэр гурта Андрэй Апановіч, беларускія дуды ў гурце гучаць натуральна, без кампютарнай апрацоўкі, без падману слухачоў вартымі жалю "мінусоўкамі"...

Гэтыя твочыя прыწყпы, у вялікай ступені, знайшлі сваё адлюстраванне на выданым альбоме "Rock-&troll". Назва дыска зьяўляецца працягам вынайдзенага імі міта пра троляў, якія былі "сваімі" на Літве. Зь першай-жа інструментальнай кампазіцыі альбому "Лысы верабей" музыкі дэманструюць шыкоўныя магчымасці старажытнай дуды, асабліва, у складзе дуэту віртуозаў Апановіч-Верабейчыкаў. Тут, відавочна, адчуваецца ўплыў музычных распарацоўвак гурта "Стары Ольса", творчасць якіх "ліцьвінтролі" вывучылі дасканалы: А. Апановіч па сумяшчальніцтву – удзельнік "Старога Ольсы". З выканаўчага пункту гледжання, "Лысы верабей" – адна з самых ярскравых кампазіцыяў гурта, да таго-ж, своеасаблівы камэртон усёго дыска.

Што тычыцца наступнай музычнай п'есы "Rock-&troll", то тут трэба казаць

"LitvinTroll": на крок да сакрэтаў мінуўшчыны

пра даніну павагі да клясічных прыწყпаў pagan-metal, які ў многіх краінах Эўропы зьяўляецца для моладзі мастком да знаёмства з музычнай і фальклёрнай спадчынай. Вось і наступныя трэкі з новага альбому "LitvinTroll" сьведчаць пра гэта. Народная песня "Дуброва" ўспрымаецца, як шчырая даніна павагі сучасных музыкаў скарбам нацыянальнай музычнай спадчыны. Але "Дуброва" – гэта і рок-кампазіцыя, у якой адчуваецца ўплыў клясыкаў гард-і мэтал-року. У гэтай песні, акрамя віртуозаў-дудароў, адзначу і "клясічную" працу рытм-сэкцыі гурта ў складзе басіста Алега Клімчанкі і бубначы Сяргея Тапчэўскага (цяпер служыць танкістам у беларускім войску). Сваеасаблівы акцэнт у "Дуброве" створаны дзякуючы дзівочаму вакалу запрошанай на запіс Анастасіі Апановіч.

Прасьцейшы спосаб здабыць папулярнасць і вядомасць – прапанаваць кавэры на знакамітыя "эвергрыны", да якіх у Беларусі адносяць песні, вядомыя ў аранжыроўках ансамбля "Песняры" – "Пахне чабор" ды клясычную "Купалінку". Дзякуючы экстрэмальным аранжыроўкам удзельнікаў "LitvinTroll", мы маем варыянты гэтых кампазіцыяў з выразным black-metal-адценьнем, якое "адцяняюць" гукі акустычных інструментаў. Не скажу, што гэтыя апрацоўкі зоймуць пачэснае месца ў "залі славы беларускага рок-н-ролу", але такая музыка вымушае параўнаць яе з вядомымі слухачам лірычнымі першакрыніцамі.

Імкненьне музыкаў "LitvinTroll" пераствараць знакамітыя мэлэдыі распаўсюджваецца і на клясыку сусветнага року. Неблагім прыкладам такога кавэру адзначу кампазіцыю Breaking The Law з альбому 1980 году British Steel брытанскага гэві-метал гурта Judas Priest. Тут і чаргаваньне чыстых сьпеваў і "мэталічнага" вакала-гроўлу, пераспяцьненне гітарных рок-рыфаў, гукаў акардэона, на якім грае клявішнік Дзяніс Вячэрскі. У сувязі з гэтай кампазіцыяй адзначу, што постмадэрнісцкія экспэрымэнты страчваюць сваю актуальнасць, а цэніцца свой поляд, падкрэсьленьне тых прыхаваных да часу ўнутраных нюансаў музычнага твору, якія не выявіліся ў ягоным арыгінале...

Відавочна, што беларускія этнографы не зафіксавалі ў айчынным міталёгічным пантэоне "цёмных сілаў" наяўнасць троляў, якія былі характэрныя для многіх краінаў Эўропы. Але беларускія міталёгія дае прыклады істот блізкіх да троляў. Напрыклад так апісвае даведнік "Міты Бацькаўшчыны" лешых: "Паходжаньне Лешых такое-ж, як і ўсюды. Яны родныя з Дамавікамі, Вадзянікамі, з Русалкамі, з паветранымі д'ябламі (віхурамі) – словам, з усімі, што вядома ў Беларусі пад агульнай назвай "чарцеў, чартоўце, чартоўня"... Лешыя – гэта тыя духі, якія ўпалі ў лясы. Яны пасяліліся ў лясных гушчарах. У іншых месцах яны з надыходам маразоў хаваюцца ў пекле і толькі з вясною зьяўляюцца на паверхні. Беларускія Лешыя, прынамсі большасць зь іх, не баяцца маразоў і застаюцца на ўсю зіму. Наадварот, у моцную сьцюжу яны больш чым калі палохаюць і наводзяць жах на людзей..." Жах наводзяць і тролі, пра якіх сьпяваюць у гурце "LitvinTroll":

На старажытнай крывіцкай зямлі
Сярод лясоў і балот
Жахлівыя злосьныя тролі жылі
І жэрлі мясцовы народ...

Мы разумеем, што гэта міт, але музыкі ствараюць такую рэалістычную карціну,

што пазбавацца яе ценяў вельмі складана.

Адзін з найбольш вядомых твораў на дыску "Rock-&troll" – швэдзкая старажытная песня "Herr Mannelig", вядомая нашым слухачам па рэпэртуару нямецкага metal-гурта «In Extremo». Але і ў Беларусі гэтая мэлэдыя выконвалася медыявальным гуртом "Ліцьвінскі хмель". Пра гэта сьведчыць запіс "Herr Mannelig" на дыску "Медываль". Музыка сярэдневечных фэстаў, выданьне якога ажыццявіла вядомы беларускі прадусар і арганізатар рыцарскага руху ў краіне Арына Вячорка. І вось новая інтэрпрэтацыя!

Што тычыцца зьместу кампазіцыі, то крытыкамі і слухачамі яна называецца найлепшай ва ўсёй праграме. Бо, як падкрэсьлівае музычны крытык В. Мартыненка, "толькі ў арыгінальным ды беларускім тэксце, калі слухаць песню з буклетам у руках, душу працінае трагізм сытуацыі за так і не пачалаваную нікім дачку дзікага троля-пачвары, каб скінуць зь яе вядзьмарскія чары."

Але ня ўсе творы гурта прэтэндуюць на арыгінальнасць альбо набліжаюць слухачоў да аўры мінуўшчыны. Маю на ўвазе вельмі ёмкую і экспрэсіўную кампазіцыю "Змрочнасьць", якая створаная ў стылістыцы сімфа-black-metal. Вось толькі яе аранжыроўкі занадта відавочна родніць гучаньне гурта зь легендай беларускай раган-сцэны гуртом "Znich". Канешне, мы ня можам выключыць узаемаўплываў прадастаўнікоў той стылістыкі, якую спавядаюць выканаўцы. Але мусім заўважыць, што законы аўтэнтэчнасці творчай канцэпцыі, стварэньня арыгінальнага

гучаньня павінны працаваць на сто адсоткаў. Думаю, гэта разумеюць удзельнікі гурта "LitvinTroll" і ў хуткім часе выправяць невялікія недахопы дэбютнай працы. Тым больш, што ў прыватнай гутарцы Андрэй Апановіч паведаміў, што "ліцьвінтролі" цяпер працуюць над новымі кампазіцыямі, над новай музычнай праграмай, якая будзе адрознівацца ад таго, што ўжо створана.

На завяршэньне свайго аповеду пра новую CD-кружэлку беларускага metal-гурта "LitvinTroll" адзначу, што выданьне стала магчымым дзякуючы супрацы некалькі партнэрскіх ініцыятыў: БМА group, кампаніі "Будзьма беларусамі", а таксама, "Згуртаваньню беларусаў сьвету "Бацькаўшчына". А ў "падзяках" музыкі гурта "LitvinTroll" шчыра дзякаць вядомую ў Беларусі мэцэнатку, спадарыню Ірэну Каляду-Смірнову...

**Анатоль МЯЛЬГУЙ,
Музычны аналітык**

ПАДПІСКА

**на выданьні зь Беларусі на першую палову 2010 году
З дасылкаю зь Беларусі ў замежжа:**

	Назва, выдавец, мова	Пэрыядыч. друку	Кошт, \$
Газэты:	Наша Ніва , прыватная, беларуская	4 на месяц	75
	Наша Слова , ТБМ, беларуская	4 на месяц	32
Часапісы:	Arche , прыватны, беларуская	5 на 6 месяцаў	100
	Дзяяслоў , прыватны, беларуская	3 на 6 месяцаў	35

Жыхарам Беларусі:

(Зрабіце вартасны калядны падарунак сваім родным ці знаёмым у Беларусі - выпішыце ім беларускія выданьні, аплацішы выдаткі ў ЗША)

	Назва, выдавец, мова	Пэрыядыч. друку	Кошт, \$
Газэты:	Наша Ніва , прыватная, беларуская	4 на месяц	21
	Наша Слова , ТБМ, беларуская	4 на месяц	8
	Народная Воля , прыват., бел., рас.	16 на месяц	23
Часапісы:	Arche , прыватны, беларуская	5 на 6 месяцаў	21
	Дзяяслоў , прыватны, беларуская	3 на 6 месяцаў	10

Вы можаце выпісаць і іншыя выданьні зь Беларусі. Па інфармацыю зьвяртайцеся на адрас: hazetabelarus@att.net

Заўвага: газэты дасылаюцца авіяпоштаю, часапісы звычайнаю.

Дасылайце замовы на падпіску і аплату да 15 сьнежня 2009 г. на адрас:
BIELARUS, P. O. Box 3225, Farmingdale, NY 11735.

Чэкі, калі ласка, выпісвайце на імя BIELARUS.

Баранавічы, Рым, далей – увесь сьвет

Беларуская паваенная эміграцыя ў Італію была большаю як, да прыкладу, у Галандыю, але значна меншаю ў параўнанні з Даніяй ці Бэльгіяй, Швэцыяй або Гішпаніяй. У гэтай краіне нібыта існавала некалькі арганізацыяў – Беларускае Студэнцкае Згуртаваньне ў Рыме, Беларускае Католичэскае Акадэмічнае Згуртаваньне “Рунь”, рэдакцыя часопісу “Зьніч”, але ва ўсіх была аднолькавая адрэса – Via della Transportina, 18.

Цэнтрам беларускага арганізаванага жыцця ў Рыме быў гаспадар памешканьня – рэдактар “Зьніча”, пісьменьнік, перакладчык, заснавальнік і дырэктар беларускай сэкцыі Радыё Ватыкану пралат Пётра Татарыновіч (1896-1978).

Зрэшты, эміграцыя зь Беларусі ў Італію ніколі не была масаваю; ехалі сюды Скарынавым шляхам адзінкі – вучыцца. І ў паваенныя гады сытуацыя бадай што не зьмянілася (калі, натуральна, не лічыць беларусаў у Другім польскім корпусе) – невялікая купка інтэлігентаў, можа з тузін, мо крыху болей.

Газэта “Бацькаўшчына” пісала (№16(60), 5 кастрычніка 1949 г.): “Сянь-

ня беларусаў у Італіі ня шмат. Засталіся толькі студэнты, і тыя, якіх не хацела прыняць ІРО пад сваю апеку. Адносіны італьянцаў да беларусаў, наагул, былі і ёсьць добрыя. Аб гэтым сьведчаць факты, якіх адкінула ІРО і якім урады адмовілі сваю помач. Беларуска студэнты, якія студуюць на італьянскіх унівэрсытэтах у Рыме, хаця жывуць у вельмі цяжкіх матэрыяльных умовах, аднак ужо шырака ведамыя ня толькі ў Рыме, але і ўва ўсёй Італіі.

Аб іх творчасці ўжо многа раз пісалі італьянскія газеты і журналы. Гэтак, ведамы беларус – прафэсар малярства сп. Казак сваімі мадэрнымі, рэвалюцыйнымі малюнкамі перавысіў усіх італьянскіх мастакоў. Ягонныя працы цяпер у Італіі цэняцца вельмі высока. Другі мастак, оперны сьпявак сп. Конюх, хаця яшчэ і ня выступаў як актор, бо яшчэ канчае студыі, але ўжо шырака ведамы. Ягоны бас будзіць вялікія надзеі сярод спэцыялістаў.

Што тычыцца беларускага арганізацыйнага жыцця ў Італіі, то яно з прычыны дрэнных матэрыяльных умоваў на сяньня ня мае магчымасьцяў на шырайшае разьвіцьцё”.

Згаданы ў артыкуле Пятро Конюх, як і незадоўга перад ім, 1930-х гадах, іншы знакаміты сьпявак, Міхась Забэйда-Суміцкі, менавіта ў Італіі вырабіўся на сусьветна прызнанага прафэсіянала.

Ён нарадзіўся 8 сакавіка 1910 г. у вёсцы Турэц, што знаходзіцца ў сёньняшнім Карэліцкім раёне. У 1938 г. скончыў сельскагаспадарчыя курсы ў Вілейцы, пасля чаго працаваў у Баранавічах, дзе яго засьпела вайна. У складзе Польскага корпусу генэрала Андэрс прымаяў удзел у бітве за Монтэ-Касына.

Тут, у Італіі, ён запісаўся ў Акадэмію мастацтваў, дзе у 1951 г. атрымаў дыплём сьпевака, у 1956 г. – музычнага крытыка і ганаровае званьне Маэстра акадэміі.

Пра сваё жыцьцё гэтак пісаў у Нью-Ёрк Вітаўту Тумашу: “Цяжка надта дастацца ў Опэру, несамавітая канкурэнцыя, бо ў Італіі толькі можна зарабіць у Опэры. Канцэртамі і Радыё зарабляю толькі на пражыцьцё й на навуку. У сучасны момант не магу наракаць, хоць зарабляю мала, але хапае на ўсё неабходнае. У

мяне месяц таму быў імпрэсарыё з Опэры Метрапалітэну, слухаў мяне, запісаў мой рэпэртуар. Казаў, што будзе для мяне шукаць працы ў Амэрыцы. Надта было-б добра, каб выехаць хоць на 6 месяцаў на канцэрты, бо тут можна навучыцца, але грошы зарабляць трэба ў Амэрыцы. [...] Ня так даўно нагараў восем песень у Ватыканскім Радыё. Кс. Татарыновіч кожнае пятніцы а 18:30 пасьпявае свае мовы пушчае адну, а то і дзьве песні” (15.1.1953 г.).

На той час рэпэртуар сьпевака складаўся як з оперных, гэтак і народных песняў у беларускай, італьянскай, польскай, французскай, ангельскай, нямецкай, расейскай і ўкраінскай мовах.

У 1958 г. Конюха запрасіў да сябе ў хор данскіх казакоў Сяргей Жараў. На працягу 27 гадоў працы ў гэтым калектыве сьпяваў і беларускія песні, асобныя зь якіх былі запісаныя на кружэлкі, у тым ліку і “Магутны Божа”.

Памёр Пятро Конюх у Канадзе 14 ліпеня 1994 г.

З Баранавічамі зьвязаны лёс і іншага новага рымляніна, згаданага ў тым даўнім артыкуле газэты “Бацькаўшчына”, – мастака Мікалая Казака. Народжаны 4 верасня 1917 г. у вёсцы Лушча Лунінецкага раёну, ён скончыў сярэдняю школу ў Варшаве ў 1930-х, прафэсійную адукацыю здабываў у Акадэміях Мастацтваў у Вене і Рыме. Але першыя выставы адбыліся менавіта ў Баранавічах у 1942-1943 гг.

Рым падзяліў Казакова жыцьцё на дзьве часткі. За плячыма засталася жаданьне сыйсьці ў манастыр, чаканьне з Сібіры бацькі, страта сям’і. У вечным горадзе малады мастак, ведамы сваімі працамі ў рэчышчы традыцыйнага рэалістычнага мастацтва XIX ст., упершыню сутыкнуўся з мастацтвам абстрактным. Яго прыкмеціў і заапекаваўся Энрыка Прампаліні – цэнтральная постаць Другога Італійскага Адраджэньня. Мастацтва Казака, аўтара напісанага ў Рыме маніфэсту “Physical Art – Action of Positive and Negative”, параўноўвалі з творамі расейскіх канструктывістаў і Казіміра Малевіча.

На пачатку 1950-х Казак пераехаў у Нью-Ёрк. Выставы ў Амэрыцы, Італіі,

Мікалай Казак. Клясычная гармонія паміж пазытыўным і негатыўным.

Францыі, Аргентыне і нават Савецкім Саюзе чаргаваліся з наведваньнямі Беларускай Хаткі ў Брукліне, лекцыямі па мастацтву, хоць у грамадзкім жыцьці быў ня надта актыўным.

Мікалай Казак памёр 30 верасня 1994 году.

Ягоны архіў – біяграфічныя матэрыялы, ліставаньне, рукапісы, як выдрукаваныя, гэтак і ніколі не апублікаваныя, малюнкi, здымкі, што былі перададзеныя самім мастаком у 1977 і 1982 гг., усяго каля 350 адзінак, – захоўваецца ў славутым *Smithsonian Archives of American Art*. Каму-ж да архіву далёка – можа пагартатаць кнігу *From action to dynamic silence: the art of Nikolai Kasak / John E. Bowlt and Nikolai Kasak ; with contributions by Robert Kramer and Nicoletta Misler*. Salt Lake City, Utah (P.O. Box 58365, Salt Lake City 84158-0365) : C. Schlacks, Jr., 1991.

Варта дадаць, што папулярная ў нашай грамадзе сям’я музыкаў – Валянціна Пархоменка, Алесь і Вольга Казакі – маюць да Мікалая Казака самае непасрэднае дачыньне: Алесь – пляменьнік чалавека, якога сёньня лічаць клясыкам гемаэтрычнага мастацтва.

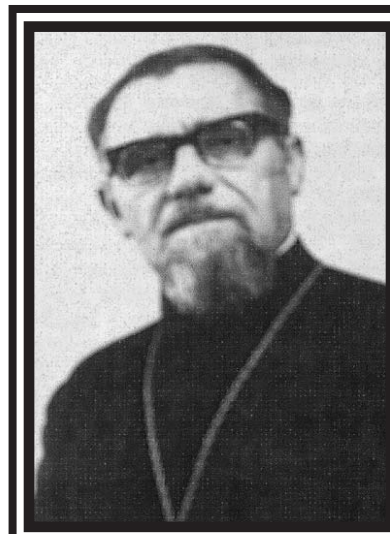
Л. Ю.

Рым, 1956 год. Зьлева направа: Пятро Конюх, айцец Татарыновіч і Рыгор Крушына.

Здымак з віртуальнага музэю Рыгора Крушыны (http://knihi.com/www/kum_mytoday_de/kruszyzna/foa/muzeum12.html).

Рэдакцыя газэты толькі даведалася, што **Ірэна ЮХНАВЕЦ**, народжаная 25.05.1921, дачка ведамага грамадзкага дзеяча **Сымона Кандыбовіча**, **адыйшла ў лепшы сьвет 10.12.2008**. Апошнія гады жыцьця хварэла й жыла ў самоце: **іхны адзіны зь Янкам Юхнаўцом (3.11.1921-6.01.2004) сын Кастусь (29.04.1948-27.10.2005) ненадоўга перажыў свайго бацьку.**

Сьв. пам. а. Ян АБАБУРКА (01.09.1922 – 23.07.2009)

Згуртаваньне Беларусаў ў Вялікай Брытаніі з сьцімама паведамляе, што 23-га ліпеня 2009-га году на 88-м годзе жыцьця пасля цяжкай і працяглай хваробы памёр адзін з заснавальнікаў ЗБВБ айцец Янка Абабурка.

Янка Абабурка, сын Рыгора і Алёны, нарадзіўся першага верасня 1921-га году ў в. Морач

Нясьвіскага пав. (сёньня Клецкі р-н Менскай вобл.).

Пакінуў Беларусь у 1944-м годзе. У Нямецчыне ўступіў ў армію генэрала Андэрс, служыў ў Італіі. У 1946-м годзе, як вайсковец, прыехаў у Англію і па звальненьні з войска працаваў у Шкотыі, але ў хуткім часе вярнуўся ў Англію і пасяліўся ў Манчэстары. Ад ліпеня 1947-га

году – сябра Згуртаваньня Беларусаў ў Вялікай Брытаніі. Браў актыўны ўдзел у грамадзкім і царкоўным беларускім жыцьці ў Вялікабрытаніі. Ад 1953-га году быў сябрам Згуртаваньня Беларускіх Камбатантаў.

13 кастрычніка 1963 году ў Карлсруэ (Нямеччына) высьвечаны ў сьвятары БАПЦ мітра-

палітам УАПЦ Ніканорам (Абрамовічам), дзе аддана працаваў на славу Божую і на карысьць беларускага народу. Ініцыятар набыцьця царквы Жыровіцкай Божай Маці ў Манчэстары. Апекаваўся прыходамі БАПЦ у Манчэстары, Брандфардзе, Нотынгэме, Бірмінгэме, Лёндане, Кэмбрыджы. Быў кіраўніком БАПЦ у Вялікабрытаніі.

Пахаваны айцец Я. Абабурка на “Southern Cemetery” у Манчэстары.

Управа ЗБВБ выказвае спачуваньні родным, блізкім і сябрам нябожчыка.

Календар "БЕЛАРУСА"

100 гадоў таму, **1 лістапада 1909 г.**, у вёсцы Гіры на Вялейшчыне нарадзіўся **Іван Касяк**.

I, Касяк прамаўляе на ўрачыстасьці ў Чыкага. 1985 г.

Архітэктар паводле адукацыі ён стаў адным з архітэктараў Бела-

рускай аўтакефальнай царквы ў 1942 г. У 1946 г. у павянальнай Нямеччыне быў адным з тых, хто змагаўся супраць адыходу герархаў у РЗПЦ і нават быў за гэта пазбаўлены сьвятога прычасьця. Але ўрэшце Касяк пагадзіўся зь неабходнасьцю "часовага супрацоўніцтва" зь япіскапамі, у тым ліку і дзеля палітычных мэтаў.

У ЗША ён 32 гады ўзначальваў Беларускі Кангрэсавы Камітэт, ездзіў па сьвеце на кангрэсы Сусьветнай антыкамуністычнай лігі. Ці не галоўнай мэты жыцьця так і не дасягнуў: разам зь Мікалаем Лапіцім яму не ўдалося стварыць адміністрацыйную царкоўную адзінку ў юрыдыцкі сусьветнага патрыярхату. Парафіі былі ў Саўт-Рывэры, Чыкага, Рычманд-Гіле, Лёндане, а вось япіскапаў – Апанаса, Філафея, Мацьвее (Сямашку) –

пераманіць не ўдалося, а потым наогул ня стала кандыдатаў. Памёр Іван Касяк у 1989 г. у Чыкага, а пахаваны ў Саўт-Рывэры.

2 лістапада 1959 г. памёр **Аляксандар Орса**. Выпускнік Праскага ўнівэрсытэту, настаўнік, у павянальнай Нямеччыне ён цягам пяці гадоў быў дырэктарам Беларускай гімназіі імя Янкі Купалы, якая дала пуцёўку ў жыцьцё некалькім дзясяткам, калі ня сотні будучых вядомых дзеячоў на эміграцыі. У гімназіі ў Рэгенсбургу (потым зь яе пераездам і ў Міхельсдорфу ды Віндзішбэргердорфу) дзесям на ўсё жыцьцё прышчаплялася нацыянальная самасьведомасьць і, канечне, давалася грунтоўная адукацыя. Аляксандар Орса адышоў вельмі рана. Яго пахавалі на беларускіх могілках гайленд-парускай парафіі.

Помнік на магіле Аляксандра Орсы з эпітафіяй "Хай сьняцца табе родныя гоні".

100 гадоў таму, **11 лістапада 1909 г.**, у вёсцы Паграбішча пад Ільляй (Вялейшчына) нарадзіўся **Аляксандар Лашук**. Ён быў адным з заснавальнікаў Згуртаваньня Беларусаў Вялікабрытаніі, доўгі час быў сакратаром, скарбнікам ЗБВБ, намесьнікам старшыні арганізацыі. Лашук веў дакумэнтэцыю арганізацыі,

якая дзякуючы яго старанням добра захавалася. Шмат гадоў таксама кіраваў Сэктарам Рады БНР на Брытанію. Памёр у 1997 г., пахаваны на могілках *St. Pancras cemetery*.

100 гадоў таму, 26 лістапада 1909 г., у Менску нарадзілася **Яніна Кахановская** (Шабуня) – яна была пляменьніцай Івана і Антона Луцкевічаў і бабуляй Данчыка. Уладзімер Арлоў у кнізе "Імёны Свабоды" напісаў: "Апынуўшыся ўлетку 1950 г. у нью-ёрскім Гарлеме Яніна ні слова ня ведала па-ангельску і мусіла зарабляць на жыцьцё цяжкай працай, але, паводле ейных словаў, тысячы кілямэтраў, што аддзялялі яе ад вёжы, арыштаў і начных расстрэлаў, былі больш чым дастатковай кампэнсацыяй. Напэйна, я не сустракаў чалавека, які ўмей-бы мацней за спню Яніну любіць жыцьцё і цягнуў усе яго вялікія і маленькія радасьці".

АГ

Парафіяльная рада царквы Жыровіцкай Божай Маці БАПЦ у Гайленд-Парку, Нью-Джэрзі, запрашае Вас і Ваших сяброў на

Запусныя Бліны

22-га лістапада 2009 году адразу пасья сьв. Літургіі а 12-й гадзіне. Пасья абеду будзе праведзеная лятарэя.

Адрас царквы: **9 River Rd, Highland Park, NJ 08904** тэл. **(732) 247-9173**

Шаноўнае спадарства!

Паведамляем, што адразу пасья выхаду літаратурнага альманаху "Беларус" за 2009 год, пачынаецца падрыхтоўка наступнага нумару, друк якога запланаваны на жнівень наступнага году.

Умовы застаюцца такімі-ж як летась: зьмясьціць свае творы ў альманаху могуць ўсе аўтары, хто піша па-беларуску ў самых розных літаратурных накірунках. Адзінае патрабаваньне – аўтары павінны жыць па-за межамі Беларусі.

Свае творы найлепш дасылаць у рэдакцыю электроннай поштай на адрас: **hazetabelarus@att.net** У выключных выпадках, калі аўтары ня маюць доступу да сусьветнага сеціва, творы можна даслаць поштаю запісанымі на CD ці DVD альбо надрукаванымі на паперы на адрас рэдакцыі:

BIELARUS / P. O. Box 3225 / Farmingdale, NY 11735 USA

Тэксты пажадана пісаць тарашкевіцай. Творы напісаныя наркомаўкай, у альманаху будуць надрукаваныя тарашкевіцай.

Кожнаму аўтару, хто вырашыць даслаць творы для альманаху, пажадана таксама даслаць свой невялікі партрэтны здымак і кароткую аўтабіяграфію і, калі захочуць, дадатковую інфармацыю пра сябе, якую яны хацелі-б паведаміць сваім чытачам.

Апошні тэрмін для дасылкі твораў **31 травень 2010 году**.

Пасья выхаду альманаху ў сьвет кожны аўтар атрымае адзін асобнік бескаштоўна. Аўтары пры жаданьні змогуць замовіць дадатковую колькасьць асобнікаў па сабекошту, які будзе паведамлены ім пазьней.

Ганарараў аўтарам рэдакцыя "Беларус", нажаль, выплочваць ня можа, бо не зьяўляецца камэрцыйным выданьнем, а існуе выключна дзякуючы падтрымцы падпісчыкаў і ахвярадаўцаў.

З пытаннямі кантактуеце рэдакцыю. Жадаем пасьпехаў!

Нагадваем, што падпісчыкі "Беларус", якія ахвяравалі на выдавецкі фонд газэты цягам апошняга году **\$50** ці больш, атрымаюць альманах у падарунак. Іншыя аматары беларускай літаратуры могуць замовіць выданьне ў рэдакцыі.

Кошт альманаху разам з дасылкаю ў ЗША **\$15**, Канаду - **\$18**, усе іншыя краінаў сьвету **\$20**.

Жадаючыя могуць замовіць літаратурныя альманахі за 2007 і 2008 гады.

Калі ласка, памятайце, што ні газэта "Беларус", ні альманах ня маюць ніякіх іншых крыніцаў фінансаваньня акрамя вашых ахвяраваньняў і выдаюцца толькі дзякуючы вашай зацікаўленасьці й падтрымцы.

Парафіяльная рада царквы сьв. Кірылы Тураўскага БАПЦ у Таронта віншуе з днём нараджэньня сяброўку парафіі, беларускую пісьменьніцу **Ірыну Варабей**.

Жадаем табе, **Ірына**, здароўя, дабрабыту, энергіі на зьдзяйсненьне ўсіх новых творчых вынаходак.

Рада парафіі

Газэта "БЕЛАРУС" **бесплатна надрукуе кароткія прыватныя паведамленьні й аб'явы некамерцыйнага характару, віншаваньні, запрашэньні, спачуваньні ды інш.** Наконт разьмяшчэньня рэкламы кантактуеце рэдакцыю.

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД "БЕЛАРУСА" АХВЯРАВАЛІ:

Т. Бэрд100
Я. Завістовіч100
А. Касоўская100
С. і С. Сокалавы100
А. Груша50
З. Левіт50
Т. Міхайлава50
В. Прысмыцкая50
М. Тарашкевіч50
П. Грыгальчык15

Усім шчыры дзякуй!

БЕЛАРУС

Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце

Выдае штомесячна: **Беларуска-Амэрыканскае Задзёначье** Сусьветнае сеціва: **baza-belarus.org**

Падпіска **\$50 на год**.

Чэкі выпісвайце на **BIELARUS**

BIELARUS

Belarusian Newspaper in the Free World

Published monthly by **Belarusian American Ass'n, Inc.**

Subscription \$50 yearly
Make checks payable to **BIELARUS**

Рэдагуе калегія.

Адказны рэдактар **Марат КЛАКОЦКІ**

Падпіска **Сяргей ТРЫГУБОВІЧ**

Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам ці ініцыяламі, могуць зьмяшчаць пагляд, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца. Перадрук дазваляецца толькі пры ўмове зазначэньня крыніцы.

© **BIELARUS, 2009**

Адрас для допісаў і кантактаў:

BIELARUS
P.O. Box 3225
Farmingdale, NY 11735
E-mail:
hazetabelarus@att.net

Сусьветнае сеціва:
www.bielarus.org

ISSN 1054-9455

Адказнасьць за зьмест рэкламы нясе рэкламадаўца.

Удакладненьне

У вершы Барыса Данілюка "Тугі крыніца" ў альманаху "Беларус 2009" здарылася памылка: на 70-й бачыне, апошні радок другога звароткі зьверху трэба чытаць "Здаецца любую дзячыну", а не як надрукавана.